

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

**Politické aspekty řízení a rozvoje vybrané obce
(případová studie obce Nový Malín)**

TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE

© Bc. Darina Zahradníková

2015 ČZU v Praze

1. Souhrn

Práce se zabývá politickými aspekty řízení v obci Nový Malín a vlivem místní samosprávy na rozvoj obce Nový Malín. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy, které se týkají daného tématu např. správa, obec, orgány obce, rozpočet obce a dotace.

V praktické části jsou naplňovány jednotlivé cíle práce jako objasnit problematiku místní samosprávy po roce 1989, charakterizovat socioekonomické ukazatele obce Nový Malín, její samosprávy a zájmových spolků. Dále jsou v práci analyzovány výsledky komunálních voleb v obci Nový Malín od roku 1994 do posledních voleb v roce 2014. V rámci rozvoje obce jsou v práci uvedeny investiční projekty, které obec Nový Malín uskutečnila za starosty Josefa Mináře. V závěru práce charakterizuje na základě rozhovorů a teoretických poznatků, jaký má vliv místní samospráva na rozvoj obce a, jak se dále snaží samospráva obce Nový Malín obec rozvíjet.

Klíčová slova:

Obec Nový Malín, zastupitelstvo obce, územní plán obce, komunální volby, politické subjekty, mandát, nezávislí kandidáti, rozpočet obce, hospodaření obce a společnosti Provozní Nový Malín s r.o.

2. Úvod

Ve své diplomové práci se věnuji politické a ekonomické charakteristice obce Nový Malín, její společnosti Provozní Nový Malín s.r.o. a problematice spojené s územním plánem.

V listopadu roku 1989 proběhly značné změny na politické scéně. Od tohoto okamžiku byla lidem opět navrácena svoboda slova, vyjadřování svého názoru a svobodné rozhodování ve volbách, jenž bývalý totalitní režim neumožňoval.

V roce 1990 došlo k reformě samosprávy a místní správy, která umožnila občanům podílet se na politickém rozhodování. Občana tak postavila do významné role politického aktéra, jenž se podílel na celkovém dění. Měl právo volit a být volen ve svobodných, přímých a rovných volbách. Nemnohé odborné studie se zabývaly volbami do senátu, poslanecké sněmovny a zastupitelstev krajů a na místní politiku se až tolik nesoustředily.

Komunální volby nabízí příležitost ke zrodu několika nových politických stran a hnutí, v nichž je šance pro uplatnění představitelů obyvatel obcí, kteří se chtějí angažovat a získat svým postojem a pílí důvěru svých spoluobčanů. Součástí komunální politiky je sestavování koalic tradičních stran s občanskými sdruženími, což je zřejmé i v obci Nový Malín, kdy po volbách v roce 2014 vítězná strana KDU - ČSL vytvořila koalici s Nestrany a SDRUŽENÍM HASIČŮ. Do opozice se postavily strany Za zdravou obec a Je čas na změnu společně s TOP 09.

Jeden z hlavních úkolů této práce je přiblížení se k současnému stavu politického a občanského života v obci Nový Malín a zhodnocení hospodaření jak obce Nový Malín, tak i její společnosti Provozní Nový Malín s.r.o.

3. Cíl a metodika

Tématem diplomové práce je problematika místní samosprávy a rozvoje obcí s důrazem na období po roce 1989. Výzkum byl zaměřen na vybranou obec Nový Malín, ležící v Olomouckém kraji (okres Šumperk). Tato obec byla vybrána z několika důvodů. Primárně na základě významného rozvoje obce v posledních deseti letech a její komunální politiky. Sekundárně svou atraktivní lokalitou v podhůří Jeseníků, v bezprostřední blízkosti města Šumperka.

Cílem práce je v rámci vybraného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy v oblasti rozvoje obce.

Diplomová práce z části vychází z bakalářské práce Politický život v obci Nový Malín obhájené na České zemědělské univerzitě v roce 2012 (Zahradníková, 2012). Vybranou problematiku se snaží uvést do širších souvislostí a je zejména zaměřena na politický proces a analýzu ekonomické a hospodářské činnosti obce Nový Malín a obcí vlastněnou společností Provozní Nový Malín s.r.o.

Ve výzkumu samosprávy (politiky) na lokální (komunální) úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezohledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní

metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení (Balík 2005: 166-167). Při vypracování diplomové práce byl využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce je postavena jako případová studie. Ke sběru dat byly využity dvě základní techniky - studium dokumentů a dotazování.

Studium dokumentů je neinvazivní technikou, která se týká sběru dat, kdy jsou analyzovány a zkoumány tištěné a psané materiály (knihy, noviny, statistiky, kroniky atd.), jež zachycují chování lidí, motivy jejich jednání a konkrétní události. Oproti tomu technika dotazování je přímo propojena s respondenty a je založena na principu pokládání otázek a vyhodnocování obdržených odpovědí.

Ke zpracování praktické části byly informace získány hlavně studiem dokumentů, které mi byly poskytnuty zaměstnanci obecního úřadu. Zejména se jednalo o podklady k územnímu plánu, Malínských novin, rozvah, závěrečných účtů a výkazů zisku a ztrát. Hlavními zdroji informací byly webové stránky ČSÚ a MFČR. Významným prvkem je dotazování ve formě polo standardizovaného rozhovoru se zástupci místní samosprávy na vybrané téma hospodaření obce a vlivu zastupitelstva na výsledky komunálních voleb v obci Nový Malín.

Celkem bylo provedeno sedm rozhovorů. Prvních pět bylo uskutečněno se zástupci jednotlivých politických stran. Otázky se týkaly schvalování investic obce Nový Malín. Kdo podává návrhy a jak se o nich rozhoduje. Dále jestli nejsou součástí předvolební kampaně. Případná polemika při schvalování investic nebo zda-li probíhá diskuze o strategických záměrech obce. Šestý rozhovor se týkal nového starosty Ing. Luďka Felkla. Otázky byly směřovány na jeho nástup do funkce, a jakou má představu o své činnosti na pozici starosty. Kdo jej oslovil ohledně umístění na kandidátku a jakou má představu o provozování společnosti Provozní Nový Malín s.r.o. Poslední sedmý rozhovor byl proveden se zastupitelem za Zdravou obec. Týkal se otázky poměru práce vykonávané společností Provozní Nový Malín pro obec a externě a nakonec vnímání současné situace na Obecním úřadě v Novém Malíně (Rozhovory č. 1 - 7 jsou uvedeny v příloze 5).

4. Závěr

Cílem diplomové práce v rámci obce Nový Malín bylo charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. Dále identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. Nakonec definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy v oblasti rozvoje obce. Současně zhodnotit hospodaření obce Nový Malín a společnosti Provozní Nový Malín s.r.o.

Pro splnění cíle diplomové práce bylo nutné prostudovat odbornou literaturu a zjištěné poznatky a postřehy aplikovat do praktické části. Samotné praktické části předcházela teoretická část, ve které byly poznatky o obci shrnuty a uvedeny teorie ke správě, státní správě, samosprávě, územní samosprávě, obci, členění obcí, orgánů obcí a programu rozvoje venkova. Dále vliv samosprávy na rozvoj obce, financování obcí, komunální volební systém a lokální politiku.

Na začátku praktické části byla charakterizována obec Nový Malín včetně její historie a současnosti. Byla analyzována struktura obce, organizace v rámci obce a popsány demografické a sociální ukazatele. Dále byla provedena analýza příjmů, výdajů, aktiv a pasiv za období 2009 – 2013. Ke zpracování analýz byly využity závěrečné účty, rozvahy a výkazy pro hodnocení plnění rozpočtu Územně samosprávných celků. Po uskutečněných analýzách se dospělo k závěru, že obec Nový Malín hospodaří efektivně. Obec hospodařila nejlépe v letech 2009, 2010 a 2013, kdy byl rozpočet přebytkový. Mezi největší příjmy obce patřily daňové příjmy, které tvořily v roce 2013 67,60% celkových příjmů. Poté byla pozornost zaměřena na ukazatele finanční analýzy, především na ukazatele zadluženosti a platební schopnosti. Při analýze zadluženosti bylo zjištěno, že když nejvyšší hodnota zadluženosti obce v roce 2012 činila 4,99% byla zanedbatelná a představovala tak pro obec a její věřitele minimální riziko. Při analýze platební schopnosti bylo zjištěno, že obec Nový Malín v případě běžné likvidity měla velmi dobrou platební schopnost k pokrytí svých závazků. Co se týká okamžité likvidity tak by obec kromě roku 2009 a 2013 měla problém uhradit své krátkodobé závazky pro nedostatek finančních prostředků na bankovních účtech. Obci bych proto doporučila mírně navýšit finanční majetek.

Další část diplomové práce se zaměřila na politické dění v obci Nový Malín. Dle Petra Jüptnera spadá obec Nový Malín co do počtu obyvatel a rozlohy do kategorie obcí menší

a střední velikosti. Jedná se o dynamicky rozvíjející se obec, která se svou minimální vzdáleností od města Šumperk považuje téměř za jeho předměstí.

Následně byla provedena analýza volební účasti v komunálních volbách v obci Nový Malín v letech 1994 – 2014. Volby zde vždy zaznamenaly vysokou volební účast, která nikdy neklesla pod hranici 50%. Nejvyšší volební účast byla v roce 1994 71,71% a nejnižší v roce 2006 50,59%. Stále to bohužel znamená, že i nadále místní obyvatelé nejeví dostatečný zájem o dění v obci, což dokazuje nízká účast na zasedáních obecního zastupitelstva. Výjimka nastala na podzim roku 2011 zasedáním obecního zastupitelstva, jehož hlavním tématem bylo projednávání vznesených námitek a připomínek občanů k územnímu plánu.

V předposlední kapitole byly analyzovány komunální volby od roku 1994 do roku 2014. Od roku 1994 byla ze tří politických stran nejúspěšnější a nejsilnější stranou KDU - ČSL, která vždy měla nejvyšší počet mandátů. Z této strany vzešel i starosta. Za ní následovala ODS a KSČM. SNK ve volbách v roce 1998 posílila a předstihla tak KSČM i ve volbách v roce 2002, kde se v obou volebních obdobích objevily čtyři volební strany. V roce 2006 to již bylo šest volebních stran a v roce 2010 už osm. V dalších volbách v roce 2014 se počet stran snížil na šest. Potvrzuje se zde fakt, že v obcích menší a střední velikosti svoji kandidátní listinu formálně postaví výjimečně až deset politických stran. Volební strana Za zdravou obec a Je čas na změnu - spol. společně s TOP 09 měla na kandidátce 15 lidí, kteří měli zájem o umístění. Je zřejmé, že také z větší části vyplnilo kandidátku již zmíněné „křoví.“ Je to podobné tomu, o čem píše ve svém článku Petr Jüptner uveřejněném v Politologické revue 2004. Mé závěry toto potvrzují. Rozvoj obce Nový Malín je úzce spjat s politickým rozhodováním současného vedení, o kterém si rozhodli sami občané Nového Malína v komunálních volbách v roce 2014, ze kterých vzešel nový starosta.

Nakonec byla popsána polemika, jenž se objevuje výrazně v posledních dvou volebních obdobích. Týká se několika nestandardních situací, např. vydávání článků v Malínských novinách, které nakonec byly zrušeny a přešly pod Obecní úřad s tím, že je bude tvořit kulturní komise. Opozičním zastupitelům nebyl dán prostor pro umístění článků bez úpravy protistrany v Malínských novinách. Jedná se zde tedy o cenzuru, na kterou opozice zareagovala vydáváním Malínského Metra (viz příloha 4). Opoziční čtveřice zastupitelů se ucházela o umístění do finančního a kontrolního výboru, bohužel bez úspěchu. To vyvolává nedůvěru a zpochybnění průhlednosti hospodaření s obecními financemi. Nejdiskutovanější záležitostí se stalo budování nové cesty mezi Novým Malínem, u školy a vodní nádrží Krásné, kde došlo k odtěžení vrchní vrstvy hlíny společností Provozní Nový Malín s.r.o. a její následný prodej. Výkop dlouhý cca 420m, o šířce 4m a hloubce 80cm, který

vznikl po odtěžení, byl zavezen společností Provozní Nový Malín s.r.o. netříděným stavebním odpadem ze stavebních akcí, které prováděla společnost Provozní Nový Malín s.r.o. Podobnou záležitostí byl projekt tzv. Terénní úprava v areálu bývalé pískovny v Novém Malíně, kde mělo být navezeno až 30000 tun netříděného stavebního odpadu taktéž společností Provozní Nový Malín s.r.o. Na obě nelegální jednání upozornili zastupitelé obce Za zdravou obec a postoupili fakta ČIŽP, jelikož vedení obce i přes několikerá upozornění o navážení odpadu mlžilo a nemělo zájem tuto situaci řešit.

5. Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

1. Balík, Stanislav. *Metodologie výzkumu komunální politiky*. In. Fiala, Petr, Strmiska, Maxmilián. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. 1. vydání. Brno: CDK, 2005. ISBN 80-7325-074-8.
2. Balík, Stanislav. *Okresy na severu: komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 200 s. ISBN 978-80-7325-174-1.
3. Bernard, Josef a kol. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011. 237 s. ISBN 978-80-7419-069-8.
4. Čmejrek, Jaroslav a kol. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*. 1. vydání. Praha: Kernberg Publishing, 2009. 133 s. ISBN 978-80-87168-10-3.
5. Maier, Karel a kol. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada Publishing. 2012. ISBN 978-80-247-7728-3.
6. Matoušková, Zdena a kol. *Regionální a municipální ekonomika*. 1. vydání, Praha: VŠE, 2000. 156 s. ISBN 80-245-0061-2.

Dokumenty a písemné zdroje

1. Bakalářská práce. *Politický život v obci Nový Malín*. Zahradníková, 2012
2. Malínské Metro listopad 2014
3. Šumperský a Jesenícký deník, 22. ledna č. 18

Seznam dokumentů

1. Rozpočtový výhled obce 2013 – 2017.